

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/38/2023
Identifikačné číslo spisu:	8815200171
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8815200171.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 2/ I. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom K., 3/ I. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom J., 4/ E. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom E., všetkých zastúpených JUDr. Martinom Kirňakom, advokátom, so sídlom Vajanského 43, Prešov, proti žalovanému: G. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom E., o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 7C/18/2015, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. augusta 2022 sp. zn. 18Co/29/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. augusta 2022 sp. zn. 18Co/29/2021, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 05. mája 2021 č. k. 7C/18/2015-495, žalobu žalobcov zamietol a žalobcov 1/ až 4/ zaviazal nahradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške tejto náhrady sa rozhodne osobitným uznesením po právoplatnosti tohto rozhodnutia. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že pôvodným žalobcom bol I. V., ktorý po podaní žaloby dňa XX.XX.XXXX zomrel a na návrh žalobkyne 1/ došlo k úprave petitu tak, že predmetom konania sa stal nárok o určenie, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom poručníkovi. Poukázal na ustanovenie § 60 CSP s odôvodnením, že kto je účastníkom konania z pohľadu zápisu vlastníctva v katastri nehnuteľností. Súd prvej inštancie zistil, že v čase podania žaloby boli nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaného. Následne zistil, že žalovaný už nie je zapísaný ako vlastník sporných nehnuteľností (sú to pôvodne žalovaní 2/ až 4/). Z toho dôvodu dospel k záveru, že žalovaný nemá pasívnu vecnú legitímáciu, aj keď v čase podania žaloby ju mal. Do vydania rozhodnutia súdom však došlo k zmenám v katastri nehnuteľností a ako vlastníci sporných parciel sú už zapísaní ďalší, noví vlastníci. Pôvodne žalobkyňa 1/ tieto osoby aj označila v žalobe, avšak následne žalobu voči týmto žalovaným zobrala späť a voči nim bolo konanie zastavené. V čase vyhlásenia rozsudku bolo potrebné skúmať, či existuje vzťah, z ktorého má žalobcom tvrdené právo vo svojom rozhodnutí deklarovať vo vzťahu k žalovanému, a tu dospel okresný súd k záveru, že tak to nie je. Zaoberal sa aj otázkou povinnosti súdu poučiť strany sporu podľa § 160 CSP, no označenie účastníkov

konania je v dispozičnej sfére žalobcov. Preto akékoľvek poučovanie žalobcov by znamenalo nerovnováhu procesných práv strán sporu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne 1/ rozsudkom z 25. augusta 2022 sp. zn. 18Co/29/2021 v zmysle § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie zistil skutkový stav a vec aj správne právne posúdil. Na týchto skutkových a právnych zisteniach sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania. S poukazom na početnú judikatúru najvyššieho súdu i ústavného súdu považoval odvolací súd závery súdu prvej inštancie o nedostatočnom okruhu strán sporu na strane žalovaného za správne. Súd vychádzajú z údajov, ktoré v čase vyhlásenia rozhodnutia, aj v čase rozhodnutia odvolacieho súdu sú uvedené v katastri nehnuteľností a sú záväzné. Súdy prvej inštancie poukázal na ustanovenia procesného predpisu, to znamená, že kto je žalobca a kto je žalovaný v súdnom konaní a za tejto situácie, kedy pri úplnom okruhu strán sporu bolo možné definitívne vec vyriešiť, bolo vecne správne, že žalobu z dôvodu procesného nedostatku v konaní zamietol.

3. Proti rozsudku dovolacieho súdu podali žalobcovia 2/, 3/ a 4/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku s návrhom, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietali nesprávne právne posúdenie otázky, či je pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva iba subjekt, ktorý uzatvoril zmluvu s poručiteľom, ktorej platnosť sa má ako predbežná otázka riešiť v tomto súdnom konaní alebo na strane pasívne vecne legitimovaných subjektov majú vystupovať okrem účastníka zmluvy aj všetci, ktorí sú v čase rozhodovania súdu zapísaní v katastri nehnuteľností ako vlastníci nehnuteľností napriek tomu, že neboli účastníkmi právneho úkonu s poručiteľom.

4. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) predovšetkým skúmal, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, čo je jeho povinnosťou vyplývajúcou priamo z ustanovenia § 161 ods. 1 s použitím § 438 CSP. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby mohol súd autoritatívne rozhodnúť vo veci samej. Existencia a splnenie procesných podmienok je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu článku 1 CSP. Súdy sú povinné zisťovať ich existenciu a splnenie v každom štádiu konania, teda aj v štádiu konania dovolacieho.

6. Jednou z podmienok konania je procesná subjektivita strany konania, známa podľa právnej úpravy účinnej do 30.06.2016 ako spôsobilosť byť účastníkom konania.

6.1. Občiansky súdny poriadok (ako zákon účinný v čase začatia konania) v § 19 vymedzil, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

6.2. Civilný sporový poriadok (účinný v čase rozhodovania odvolacieho súdu) v § 61 určuje, že procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Nedostatok procesnej subjektivity je dôvodom zastavenia konania (§ 62 CSP), ak však strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (§ 63 ods. 1 CSP). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súdy rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (§ 63 ods. 2 CSP). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní

pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

7. Korelátom procesného pojmu procesná subjektivita je hmotnoprávny pojem právna subjektivita (spôsobilosť na práva a povinnosti) (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 223). Procesnú subjektivitu má subjekt, ktorý disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti. Fyzická osoba nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti narodením (spôsobilosť na práva a povinnosti má aj nasciturus pod podmienkou, že sa narodí živý) a stráca ju svojou smrťou. Nedostatok procesnej subjektivity je spravidla neodstrániteľnou vadou konania. Treba ale zvažovať, či strana nemá procesnú subjektivitu od začiatku konania, alebo ju stratila v priebehu konania. Ak strana nedisponuje procesnou subjektivitou v čase začatia konania, ide o neodstrániteľnú vadu konania, ktorej následkom je jeho obligatórne zastavenie. Ak dôjde k strate procesnej subjektivity fyzickej osoby počas konania, súd konanie zastaví, alebo v konaní (najmä ak ide o majetkový spor, ktorého legálnu definíciu zákonná úprava neobsahuje) pokračuje s dedičmi fyzickej osoby, prípadne s tými, na ktorých prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide. Ustanovenie § 63 ods. 1 CSP treba vykladať ako objektívnu možnosť či nemožnosť v konaní pokračovať (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 227). Uznesenie o pokračovaní v majetkovom spore vydá súd podľa § 63 ods. 2 CSP bezodkladne po skončení konania o dedičstve, avšak vo výnimočných prípadoch môže v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

8. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že žalobkyňa 1/ Y. V., nar. Z., naposledy bytom J., zomrela dňa Z.. Dovolací súd vychádzajúc z § 470 ods. 1 CSP posudzoval otázku procesnej subjektivity žalobkyne 1/ v tomto spore, i keď konanie bolo začaté pred účinnosťou CSP, podľa predpisov platných v čase podania dovolania, t. j. podľa ustanovení CSP. Zo spisu zistil, že odvolací súd vo veci rozhodol dňa 25. augusta 2022. Z uvedeného vyplýva, že (pôvodná) žalobkyňa 1/ v čase rozhodovania odvolacieho súdu procesnou subjektivitou nedisponovala.

9. Nakoľko odvolací súd konal so žalobkyňou 1/, ktorá nebola nositeľom procesnej subjektivity (ani spôsobilosti na právne úkony), dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu za účelom odstránenia uvedeného procesného pochybenia (§ 438 ods. 1, § 63 ods. 2 CSP) vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

10. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.